

Обраћање високог представника и специјалног представника ЕУ за Босну и Херцеговину, Кристијана Шварц-Шилинга, Савјету безбједности Уједињених нација

Господине предсједниче, даме и господо,

Моје прво обраћање вама је било прије годину дана, када је Босна и Херцеговина била суочена са изазовима транзиције – транзиције босанскохерцеговачких власти у правцу преузимања одговорности; у правцу вршења права и дужности својствених некој демократији, те у правцу постајања функционалном европском државом.

И међународна заједница се суочила са изазовима транзиције: да управљање државом преда властима БиХ; да не обавља њихов посао умјесто њих када треба да се донесу тешке одлуке, него да буде близу да би пружила помоћ, савјет и смјернице када је то потребно.

Преузимање одговорности, као што је то показало недавно искуство, представља захтјеван процес учења. Изборна година током које су поново оживјели националистички реторички и идеолошки аргументи је управо то и доказала. Давање истакнутог

мјеста дискусијама о догађајима из недавне прошлости – о томе ко сноси кривицу, а ко су жртве – је створило политичко окружење непријатељства. И на крају, дуг, тегобан процес формирања влада је трајао мјесецима. Резултат свега овога је да блокада политичких реформи у Босни и Херцеговини траје више од годину дана.

То не значи да је преузимање одговорности погрешна ствар – али, то је упозорење које не треба игнорисати. Упозорење да се транзиција не може узимати као готова чињеница; да босанскохерцеговачке власти морају повећати своје напоре да одговоре својим обавезама у управљању властитом земљом и да се озбиљан дугорочни међународни ангажман мора наставити.

У јуну прошле године, Савјет за имплементацију мира је донио начелну одлуку да затвори Канцеларију високог представника у јуну 2007. године. То је било учињено у контексту позитивних развоја и темељног напретка у Босни и Херцеговини у правцу придруживања Европској унији и НАТО-у.

Али, националистичка реторика која је окренута према прошлости на свим странама није престала након избора одржаних прошле јесени. Политичке тензије су се повећале кроз стално супростављено понашање лидера и у Републици Српској и у Федерацији. А тензије су се наставиле повећавати ове године реакцијама на пресуду Међународног суда правде, коју су неки политичари наставили искориштавати.

Како су се повећавале моје бојазни за политичку стабилност Босне и Херцеговине, разговарао сам о ситуацији са члановима Управног одбора Савјета за имплементацију мира. Након темељних консултација у престоницама, те са властима у Босни и Херцеговини, дао сам препоруку Савјету за имплементацију мира да Канцеларија високог представника настави са радом, на основу ситуације у Босни и Херцеговини и региону.

Савјет за имплементацију мира се сложио да је циљ затварање Канцеларије до 30. јуна 2008. године, с тим да ће се ситуација

ревидирати у октобру 2007. године и фебруару 2008. године.

Циљ наставка рада Канцеларије високог представника је да помогне Босни и Херцеговини да учини те крајње, али значајне кораке од имплементације мира до евро-атлантских интеграција што је прије могуће.

Напредак може брзо услиједити. Босна и Херцеговина има јединствену шансу да учини важан корак ближе Европи, ако њени политичари приону на тај задатак.

Европска унија је одобрила текст Споразума о стабилизацији и придруживању са Босном и Херцеговином. Споразум је спреман за закључивање, али политички услови се морају испунити.

По питању реформе полиције и пуне сарадње са Међународним кривичним трибуналом за бившу Југославију, потребно је што прије остварити конкретне помаке. Комесар ЕУ, Оли Рен, прошле седмице је поново подсјетио лидере у Босни и Херцеговини да хитно треба да превазиђу међусобне разлике, и покажу стварно јединство у земљи, у циљу даљег напредовања према Европској унији.

Страначки лидери су у два наврата били близу компромиса по питању реформе полиције. Али, коначни споразум није постигнут због недостатка политичке воље – због неспремности на компромис у интересу земље као цјелине; и због непостојања визије за уношење промјена које би више ишле на руку грађанима и довеле их ближе Европи.

По питању Међународног кривичног трибунала за бившу Југославију, координација између надлежних агенција за спровођење закона у Босни и Херцеговини је побољшана. Међутим, бјегунци од правде, прије свега Младић и Карахић, и даље су на слободи.

Међународни суд правде је пресудом потврдио суштинску обавезу да Република Србија у потпуности сарађује са Међународним кривичним трибуналом за бившу Југославију.

Да будем јаснији: Србија није испунила ову обавезу. Утврђено је да је Србија крива што није спријечила геноцид. Она би требало да буде активна у пружању подршке Међународном кривичном трибуналу у вршењу њеног мандата у смислу гоњења оних који су одговорни за овај геноцид.

Ово питање је више од моралне и етичке обавезе. Оно има значајне импликације за стабилност Босне и Херцеговине и региона.

У овом контексту, и у својству високог представника, прошлог мјесеца сам упутио писмо предсједнику Србије Борису Тадићу. Тражио сам да ме информише о мјерама које предузима. Међутим, предсједник Тадић није одговорио.

Затражио бих да Савјет безбједности УН-а подсјети све стране на Општи оквирни споразум за мир, према којему треба да испуњавају своје обавезе у смислу сарадње са Међународним трибуналом за бившу Југославију.

Поред тога, тражио бих да примите к знању чињеницу да никакви резултати нису постигнути од када је Међународни суд правде, дакле, још једно од главних тијела УН-а, донио пресуду прије више од два мјесеца.

Вјерујем да Савјет безбједности треба веома озбиљно да размотри питање како приволити Србију да спроведе пресуду Међународног суда правде. Понављам: ово се тиче стабилности у региону, и Савјет безбједности у том смислу мора бити на висини задатка.

Радикална реторика је затрвала политички амбијент и питање Сребренице се поново актуелизовало. Неодговорни политичари су вршили немилосрдну политичку манипулацију овим питањем, мотивисани сопственим амбицијама. То само скреће пажњу са правих питања која захтијевају конкретне мјере.

Ја сам именовао бившег америчког амбасадора, Клифорда Бонда, на функцију мога изасланика, који ће имати координациону улогу

са локалним актерима на терену, политичким лидерима и међународном заједницом. Успоставили смо координациони механизам на високом нивоу између надлежних локалних органа, уз подршку међународне заједнице. У припреми су кључне препоруке за стварно побољшање ситуације.

Органи Босне и Херцеговине морају испунити своје одговорности и осигурати да се предузимају конкретне мјере за побољшање услова у овом подручју: ради се о томе да правосудни органи и институције за спровођење закона обаве свој посао, као и да се пружи подршка правима повратника. Ради се, такође, о томе да се тим људима поново осигура егзистенција и пристојан животни стандард у овом региону.

Међутим, не ради се о промјени уставног и територијалног поретка у Босни и Херцеговини. Једнострана измјена Дејтонског мировног споразума била би озбиљан ризик за мир и стабилност. Савјет безбједности треба да размотри да јасно пренесе ову поруку.

Пресудом Међународног суда правде признато је да је у Сребреници почињен геноцид. Сребреница је била заштићено подручје УН-а. УН је имао посебне одговорности за људе у Сребреници. Хтио бих да искористим ову прилику и позовем вас да се утврди УН-ов дан Сребренице – као дан обиљежавања трагичних догађаја који су се десили 1995. године и дан када би се одавала почаст жртвама геноцида и њиховим породицама.

Хтио бих исто тако да искористим ову прилику да позовем лидере у Босни и Херцеговини да дјелују одговорно и конструктивно на унапређењу ситуације на терену и у подручју Сребренице.

А они то могу урадити, како су показали догађаји од прошле седмице. Конструктивна сарадња између надлежних органа на свим нивоима власти, уз помоћ и подршку међународне заједнице, омогућила је породицама жртава да у миру и достојанству у Братунцу сахране своје најдраже.

Али, таква конструктивна сарадња потребна је у ширим

размјерама у цијелој земљи. Крајње је вријеме да се босанскохерцеговачки лидери врате на разговор о конкретним корацима у вези са цијелим низом политичких, социјалних и економских питања, за добробит свих грађана.

Економске реформе нису окончане, нити на папиру, нити у пракси. Потребни закони за домаћа и страна улагања још увијек нису усвојени.

Потребно је више дјелотворних настојања да се спроведу реформе јавне управе и јавне радио-телевизије.

А образовна реформа захтијева озбиљни ангажман босанскохерцеговачких органа, уз подршку међународне заједнице. Она представља саму срж обнове ове земље и њене перспективе за будућност.

Желио бих да вас подсјетим на једноставне ријечи које пишу на улазу у кабулски музеј: "Једна нација је жива ако је жива њена култура." Ове ријечи недавно је цитирао и директор УН-овог Института за обуку и истраживања, који је препоручио да "далекосежне импликације ових једноставних ријечи треба да постану мантра свих који теже изградњи нације."

И ја вјерујем да Босна и Херцеговина може оживјети. Знам да постоји велики потенцијал који чека да га се искористи.

Без обзира на тренутне блокаде, постоји позитивна разлика између онога гдје је Босна и Херцеговина била када сам преузео дужност 31. јануара 2006. године, и гдје се сада налази. Остварени су помаци.

Босна и Херцеговина одржала је изборе у октобру прошле године, у складу са међународним демократским стандардима. Иако је формирање владе био дуг и фрустрирајући процес, завршили су га босанскохерцеговачки политичари без интервенције међународне заједнице. То су те болне лекције које долазе са одговорношћу.

Босна и Херцеговина је у децембру прошле године постала

чланица НАТО-вог програма Партнерство за мир. Тиме су потврђена кључна достигнућа на пољу одбрамбене реформе, и обиљежен значајан помак на путу ка евро-атлантским интеграцијама.

У регионалном развоју, Босна и Херцеговина има прилику да одигра кључну улогу. У децембру прошле године, Босна и Херцеговина се придружила другим земљама у регији, потписавши споразум којим се успоставља зона слободне трговине у југоисточној Европи. Ово економско и политичко достигнуће требало би да унаприједи економски развој и допринесе стабилности.

Колико прошле седмице, Савјет за регионалну сарадњу, досадашњи Пакт стабилности, одлучио је да му сједиште буде у Сарајеву, чиме је Босна и Херцеговина стављена у средиште регионалних интеграција.

Дошло је до помака и у вези са другим питањима која су већ дуго отворена:

Посебно бих желио да захвалим Савјету безбједности УН-а за његову конструктивну улогу у усвајању писма предсједника од 30. априла, које се тиче полицијских службеника које су десертификовале УН-ове Међународне полицијске снаге (ИПТФ).

Моје особље је неколико година радило заједно са институцијама Босне и Херцеговина на изналажењу рјешења за ово питање. Такође бих желио да похвалим улогу Савјета Европе, Полицијске мисије ЕУ, Одјела за мировне операције и Велике Британије као предсједавајућег Савјета безбједности УН-а.

Увјерен сам да ће се органи власти Босне и Херцеговине придржавати својих међународних обавеза, и извршити задатке предвиђене писмом предсједника Савјета безбједности УН-а. Канцеларија високог представника је спремна да помогне у имплементацији ових обавеза.

Колико сам обавијештен, Савјет безбједности УН-а очекује да ће

децембарска одлука босанскохерцеговачких органа власти о формирању локалне комисије за ревизију бити поништена. Канцеларија високог представника је спремна да пружи помоћ у имплементацији.

На крају, дозволите ми да нагласим једну значајну реформу, у оквиру које још увијек није постигнут напредак. Ради се о најтежој, али и једној од најважнијих реформи, реформи коју лидери Босне и Херцеговине морају хитно покренути. Наиме, у питању је уставна реформа. Ово питање неће бити ријешено у кратком року.

Међутим, дубоко сам увјерен да је ова реформа од кључног значаја за настојања да Босна и Херцеговина на бољи начин задовољи потребе својих грађана и постане ефикасна, функционална држава која може бити пуноправни члан евро-атлантских институција.

Увјерен сам да Босна и Херцеговина треба да покрене процес уставне реформе у оквиру властитих институција, чиме би се политичким странкама, Парламенту и друштву уопште, осигурао форум за дебату о суштинским питањима и за техничке припреме везане за комплексна питања у оквиру уставне реформе.

Наравно, лидери Босне и Херцеговине морају преузети потпуну одговорност за сваки процес чији је циљ реформа Устава њихове земље. Европа и Сједињене Америчке Државе морају дјеловати заједно, као партнери са органима власти Босне и Херцеговине, како би пружали савјете у погледу стандарда, и са локалним органима власти размијенили своја искуства и експертизу.

Надам се да ће се лидери политичких странака усагласити о започињању овог процеса. Намјеравам да током периода који је преостао до краја мог мандата покренем политичке преговоре и радим на покретању овог процеса.

И да закључим, пут ка Европи мора бити деблокиран. Полицијска реформа мора бити договорена како би Споразум о стабилизацији и придруживању могао бити потписан и имплементиран. Преостали

оптуженици морају хитно бити изручени Хашком трибуналу. Уставна реформа мора бити покренута. Транзиција мора бити окончана.

Вријеме је да лидери Босне и Херцеговине преузму одговорност.

Наравно, међународна заједница не смије избјегавати своју обавезу да пружи помоћ. Међународна заједница мора активно да настави са спровођењем своје политике пружања савјета и смјерница босанскохерцеговачким органима власти, до момента у којем више неће постојати потреба за радом Канцеларије високог представника.

А Европа прије свега мора схватити истинску одговорност која иде руку под руку са пружањем помоћи Босни и Херцеговини на њеном путу ка Европској унији. Даље, Европа мора бити свјесна сложених и јединствених захтјева за пружањем помоћи Босни и Херцеговини на путу интеграције у европске структуре, те одговорити на те захтјеве.

У овом критичном временском периоду, када Босна и Херцеговина покушава да потпуно стане на своје ноге, још увијек постоје бројни изазови. У овој фази, међународна заједница не би требало да окреће главу или постаје нестрпљива, иако се њена улога мијења. Посао још увијек није завршен. И даље ће бити препрека.

Међутим, напредак Босне и Херцеговине према евро-атлантским интеграцијама зависиће од постигнућа која ова земља оствари и искључиво од тога. Њен напредак неће одређивати вањски фактори.

Пред новоформираном Владом Босне и Херцеговине стоје бројни изазови. Бројни изазови ће бити и пред мојим насљедником, словачким амбасадором Лајчаком, којег је Управни одбор Савјета за имплементацију мира именовао прошле седмице, и коме ћу 2. јула предати дужност.

Желио бих да се захвалим генералном секретару и Савјету

безбједности на подршци коју су ми пружали током мог мандата. Мој ангажман у Босни и Херцеговини траје већ петнаест година, током којих сам имао разне улоге, а била ми је посебна част да обављам дужност високог представника и специјалног представника ЕУ у Босни и Херцеговини. Наставићу да пружам своју помоћ на сваки могући начин.

И даље намјеравам да задржим блиске контакте са Босном и Херцеговином, земљом коју сам добро упознао и изузетно заволио. Пажљиво ћу пратити дешавања у Босни и Херцеговини, и њено кретање на путу који је пун изазова, али који обећава и води ка свјетлијој будућности.